

LRDIS

Redactor: Cărmănilă Miloiu

We know
books

Tehnoredactare și copertă: Georgiana Oprescu

Ilustrația coperte: *Imagine creată de ChatGPT*

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Falsificarea realității prin disimulare/ antolog.:
Florea Firan. Craiova: Scrisul Românesc Fundația-
Editura, 2025

ISBN 978-606-674-360-0

I. Firan, Florea (antolog.)

82.09

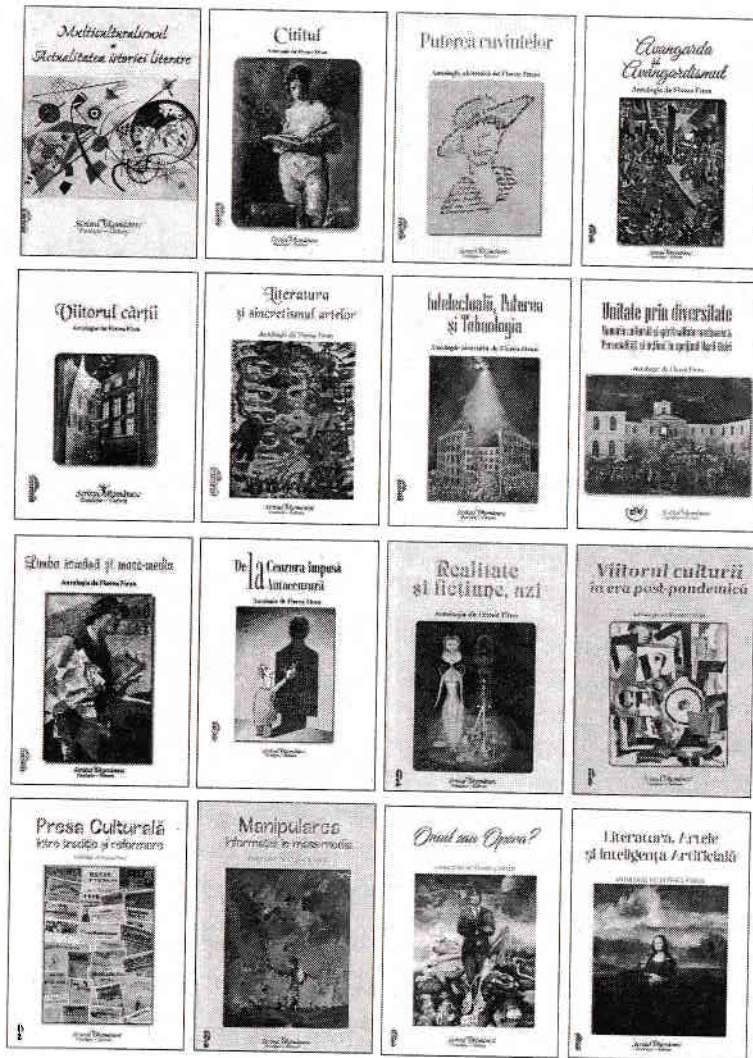
Falsificarea realității prin disimulare

Antologie de Florea Firan

© Scrisul Românesc
Fundația–Editura, Craiova, 2025
Tel./fax: 0722.753.922; 0251/413.763
Email: scrisulromanesc@yahoo.com

Scrisul Românesc
Fundația – Editura

Cuprins

FLOREA FIRAN

Falsificarea realității prin disimulare | 5

FLORENTINA ANGHEL

Spațiu și măști virtuale | 9

OANA BĂLUICĂ

Conceptele falsificării și avatarurile libertății | 12

ANAMARIA BELIGAN

Aur, noroaie, oglinzi răsturnate | 17

DACIANA BRANEA

Prizonieri în universul virtual | 24

ADRIANA CÂRCU

*Despre literarizare și ficționalizare
ca forme artistice de alterare a realității* | 30

VITALIE CIOBANU

În mrejele ficțiunilor toxice | 34

GRIGORE CHIPER

Falsuri, propagandă și bani | 38

ANDREI CODRESCU

Poem: hai să-i zicem pe nume | 42

DANIEL CRISTEA-ENACHE

Partea bună a disimulării | 44

CONSTANTIN CUBLEȘAN

Realitate prin disimulare | 47

DUMITRU DRINCEANU

Disimularea și impactul ei social | 51

MIHAI ENE

Realitatea ca simulacru al realității | 56

CARMEN FIRAN

Poeme: Falsete; Știri false | 62

MIHAI FIRICĂ

Măștile de sub măștile adevărului | 64

RODICA GRIGORE

Realitate, măști, disimulări... | 69

ADRIANA ILIESCU

Comunicare și disimulare | 74

DAN IONESCU

*Eroismul închipuit. Despre iluzii și adevăr
în „Conu Leonida față cu reacțiunea” de I. L. Caragiale* | 79

IOAN LASCU

Disimulare, falsificare, anihilare | 86

ROXANA PAVNOTESCU

*Despre travestiul cuvintelor
și disimularea disimulării* | 92

GABRIELA PĂȘĂRIN

*Măștile – un imperativ al ficțiunii
sau al realității ficționale?* | 97

RODICA POSPAI-PĂVĂLAN

Disimularea în social-media | 103

ADRIAN SÂNGEORZAN

Disimulări pe covorul roșu | 110

BOGDAN ȘTEFĂNESCU

*Ironia sau Despre disimulare ca adevăr
și adevăr ca disimulare* | 114

EMILIAN ȘTEFĂRȚĂ

*„Adevăruri ascunse: Disimularea ca formă
de falsificare a realității în artă”* | 119

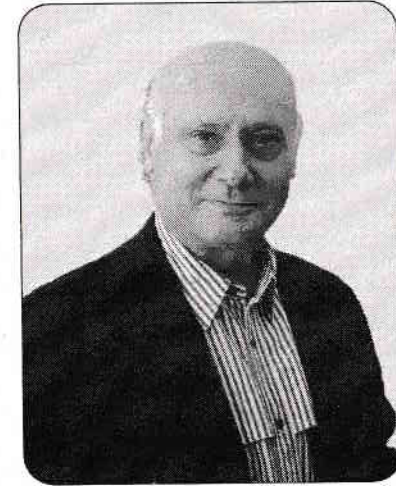
ELENA ȘTEFOI

La capătul unui „drum istoric” | 123

MATEI VIȘNIEC

Muzeul idioților utili | 126

FLOREA FIRAN

Falsificarea realității prin disimulare

De peste două decenii, la sfârșitul fiecărui an, Revista „Scrisul Românesc” organizează o dezbatere în cadrul Colocviilor Scrisul Românesc. Anul acesta tema aleasă privește *Falsificarea realității prin disimulare* și a trezit interesul multor cercetători și colaboratori ai revistei, ale căror texte abordează și analizează din cele mai diverse unghiuri de vedere fenomenul disimulării ca practică a falsificării realității urmărindu-se modul în care disimularea – ca act de mascare a adevărului – influențează percepția asupra lumii, alterează relațiile sociale și generează distorsiuni identitare.

Disimularea este un fenomen întâlnit nu doar în literatură și arte, unde realitatea este manevrată în scop artistic, infuzată cu imaginar și magic, pentru a crea efecte și emoții. Azi,

Volumul cuprinde textele autorilor, în ordine alfabetică, publicate în revista „Scrisul Românesc” din lunile august, septembrie și octombrie 2025 în cadrul Colocviilor cu tema *Falsificarea realității prin disimulare*.

disimularea se extinde tot mai mult la toate palierele vieții, de la scena politică la cea publicitară, de la mass-media la platformele sociale. O lume trucată în care realitatea își pierde forța în fața aparenței, falsificării, măștilor convingătoare.

Tema a fost dezbătută inițial sub forma unei anchete la care au participat numeroși scriitori, cercetători, alții decât colaboratorii permanenți ai revistei, a căror opinie exprimată divers prin texte publicate în numerele anterioare ale revistei, din august și septembrie (Elena Ștefoi, Daniel Cristea-Enache, Mihai Firică, Roxana Pavnotescu, Grigore Chiper, Adriana Cârțu, Anamaria Beligan, Daciana Branea, Vitalie Ciobanu, Bogdan Ștefănescu) concluzionând că trăim într-o epocă în care aparența contează adeseori mai mult decât esența, iar disimularea a devenit nu doar o tactică de supraviețuire ci și o formă rafinată de manipulare.

Într-o lume saturată de imagini, opinii și informații filtrate, falsificarea realității nu se mai face brutal, prin minciuni grosolane, ci subtil, prin jumătăți de adevăr, tăceri atent calculate și gesturi care spun exact contrariul a ceea ce simte sau crede cu adevărat cel care le face.

Ca mecanism social disimularea nu este, în sine, un act condamnat. În viața de zi cu zi, ea apare adesea ca formă de diplomatie, de politețe sau de protecție. O mască socială menține echilibrul într-o întâlnire formală, într-o negociere tensionată sau într-un conflict care riscă să escaladeze. Problema apare însă atunci când disimularea devine recurentă, programatică, o strategie identitară. Când între ceea ce este și ceea ce se arată se instalează o diferență sistematică, menținută cu bună știință, pentru a modela percepția celorlalți, vorbim deja despre o falsificare a realității.

În era digitală, disimularea devine industrie. Rețelele sociale sunt terenul fertil al acestei practici. Profilurile atent curate, opiniile exprimate în funcție de publicul țintă, imaginea de sine construită din instantanee convenabile – toate acestea creează un simulacru de realitate. O viață „filtrată” este, în esență, o realitate disimulată. Iar când majoritatea indivizilor adoptă același model de comportament, întreaga societate începe să funcționeze pe baza unor aparențe general acceptate.

În acest context, disimularea nu mai este doar o trăsătură individuală, ci devine o normă colectivă. De la influencerii care promovează un stil de viață artificial, la politicienii care spun ce trebuie, nu ce gândesc, falsificarea realității se transformă într-un mecanism de control subtil – o estompare progresivă a adevărului, care devine tot mai greu de distins de ceea ce este „acceptabil” să se creadă.

Falsificarea realității prin disimulare este una dintre cele mai perfide forme de manipulare contemporană. Nu pentru că minte, ci pentru că *distorsionează cu măsură*, oferind o iluzie convingătoare. Lupta împotriva acestui fenomen nu se duce doar în spațiul public, ci mai ales în interiorul fiecăruia dintre noi. A ne întreba constant „Este ceea ce văd real?” sau „Este ceea ce arăt eu autentic?” devine un exercițiu necesar, poate chiar salvator, într-o lume în care adevărul nu mai este respins, ci doar cosmetizat – până devine imposibil de recunoscut.

Disimularea presupune un comportament voit de ascundere, de deformare sau de reconfigurare a realității într-o formă favorabilă celui care disimulează. Departe de a fi o simplă formă de minciună, disimularea are valențe estetice, existențiale și culturale. Este, adesea, nu doar o metodă de apărare, ci și o

tehnică de afirmare socială. În acest sens, putem spune că disimularea falsifică realitatea nu prin negarea acesteia, ci printr-o reconfigurare seducătoare a aparențelor.

Literatura oferă o resursă fundamentală de înțelegere a acestui fenomen, prin studiul personajelor și situațiilor care trăiesc, aleg sau sunt forțate să disimuleze.

Un exemplu fascinant de disimulare ca stil de viață îl oferă literatura română prin personajul Pașadia din *Craii de Curtea-Veche* de Mateiu Caragiale. Aici, disimularea capătă o formă estetică rafinată: un dandy cultivat, elegant, melancolic, care își maschează vidul interior prin gesturi de distincție și narcisism stilizat. Pașadia nu minte, dar nici nu se lasă cunoscut. El se înfățișează drept imaginea decadenței asumate, a unei elite care disimulează ruina prin fast.

La Mateiu Caragiale, realitatea este substituită prin decor, adevărul prin stil. Falsificarea realității devine o formă de artă, iar disimularea – o expresie supremă a rafinementului. A fi autentic înseamnă, paradoxal, a-ți controla cu precizie aparențele.

Astăzi disimularea nu mai este doar un act conștient, ci un proces sistemic. Rețelele sociale funcționează ca spații performative în care fiecare utilizator își construiește o identitate ideală, filtrată, editată. Realitatea personală este falsificată nu printr-o minciună explicită, ci printr-un cumul de selecții strategice.

Acest nou tip de disimulare produce o dublă alienare: cel care disimulează ajunge să nu se mai recunoască în imaginea sa publică, iar cel care consumă aceste imagini ajunge să-și perceapă propria viață ca insuficientă. Realitatea devine un fundal opac, greu de verificat, într-o societate care nu mai cere adevăruri, ci *narațiuni atractive*.

FLORENTINA ANGHEL

Spațiu și măști virtuale

Cuvântul a fost și este folosit pentru a construi identități, de cele mai multe ori altele decât cele pe care le considerăm reale și nu tocmai potrivite pentru ceea ce am vrea să fim. Literatura deja oferă un spațiu al disimulării în care unii scriitori își soluționează nemulțumirile, frustrările, dorințele din viața reală, așa cum susține Sigmund Freud când compară visarea cu ochii deschiși cu scrierea creativă și așa cum ne arată autoficțiunile. Spațiul virtual vine în ajutorul celor care vor să fie sau să pară altfel, intensifică falsificarea combinând puterea cuvântului cu cea a imaginii și, nu în cele din urmă, cu cea a diseminării acestora. Dacă până acum cuvântul scris era controlat editorial, nu întotdeauna în sensul bun din păcate, piața

fiind totuși scutită de falsificări grosolane cu acces neîngrădit, acum tehnologia și accesul la aceasta și la rețele sociale asigură transmiterea de informații false fără posibilitatea de a le cenzura.

Evident, acest fenomen nu a rămas fără ecou în literatură, ci a contribuit la capacitatea acesteia de a reflecta jocul identitar. Operele de ficțiune abundă în personaje care se ascund în spatele unei măști, iar motivele sunt la fel de variate ca formele disimulării. Pentru un reper extrem de familiar al disimulării în general îl menționez pe marele Jay Gatsby, personajul lui S.F. Scott Fitzgerald, pe care majoritatea celor care i-au gustat petrecerile nu îl cunoșteau și nici nu intenționau să îl cunoască în persoană.

Identitatea reală ajunge însă să fie falsificată, în mod paradoxal, pentru ca personajul să poată vorbi despre eul real și pentru a-și da o nouă șansă. Patru dintre personajele din piesa *Water by the Spoonful* (Apă cu lingura) a scriitoarei Quiara Alegria Hudes aleg să adopte identități virtuale pe un site administrat de Haikumom, Odessa Ortiz în realitatea piesei. *Fountainhead*, *Chutes & Ladders* și *Orangutan* sunt celelalte trei personaje care sub îndrumarea lui Haikumom reușesc să renunțe la droguri. Odessa / Haikumom este mamă / „mamă” atât în familia care se confruntă cu realitățile frustrante, chiar traumatizante, cât și în „familia” pe care și-a construit-o on-line. Pendulând între cele două spații, real și virtual, piesa dezvăluie diferența dintre a fi și a spune despre a fi. Odessa este mama dependentă de droguri care nu a reușit să le dea „apă cu lingura” copiilor ei când au fost bolnavi, ceea ce a cauzat decesul fiicei mici și a condus la una dintre traumele fiului ei, Elliot, este mama de care fiul ei trebuie să aibă grijă să mănânce corect și este mama

complet absentă de la obligațiile de familie. Spre deosebire de aceasta, Haikumom este implicată și strictă, monitorizează cu atenție comportamentul celor trei parteneri de chatroom și le oferă suportul necesar pentru a face față efortului de a renunța la droguri. Eșecul Odesei în familia reală este astfel compensat de reușita în „familia” de pe chatroom, o familie construită și menținută doar prin mesaje scurte, sprijin verbal eficient pentru un grup de personaje eșuate în viața reală.

Spațiul virtual este unui spațiu al jocului identitar cu acces ușor care le creează utilizatorilor iluzia de a fi liberi să (re) construiască, să vorbească, să înceapă o viață în care aspectele negative ale celei reale pot fi omise, în care pot fi personaje/actori, în care pot ajuta, dar pot și răni sau manipula cu ușurință, protejați de o altă identitate/imagie. În piesa lui Hudes confruntarea cu realitatea este foarte dură, confortul oferit de chatroom implică o dependență de spațiul virtual care înlocuiește imaginea Odesei copleșită de vină și neputință în viața reală cu imaginea personajului Haikumom capabilă să ajute cele trei personaje care o urmează. Un drog care transformă un eșec într-o victorie. Momentul în care este readusă în viața reală, prin amanetarea computerului pentru a contribui la înmormântarea surorii ei, este momentul revenirii la droguri. Astfel, prin adoptarea unei noi identități, prin explorarea unui spațiu nou, virtual care implică alterarea realității palpabile, fizice și chiar dure, personajul trăiește iluzia unei alte imagini despre sine care, însă, nu rezolvă problemele și responsabilitățile din viața reală.

Conceptele falsificării și avatarurile libertății

Realitatea a fost plasată sub semnul falsificării încă de la începuturile filosofiei și ale gândirii occidentale, emblematică în acest sens fiind analiza platoniciană asupra peșterii și a lumii ideilor, însă, așa cum subliniază cei mai importanți istorici și filosofi și, așa cum ne este dat să observăm empiric, traversăm o epocă în care falsificarea prin disimulare și-a atins apogeul – cu posibilități infinite de distrugere a lumii. Motivele, cauzele sunt multiple și variate, însă, printre cele mai evidente și importante se numără utilizarea eronată a conceptelor care ne definesc – și a cărei consecință este nu doar gândirea eronată asupra lumii, ci și acțiunile mundane plasate sub incidența unei analize și gândiri deficitare. În volumul său (intitulat *Despre*

libertate), Timothy Snyder analizează implicațiile și formele libertății, în absența cărora nu putem defini o libertate veritabilă și nici nu putem construi o lume acceptabilă, decentă, lipsită de disimulări și mistificări. Libertatea nu este doar un concept abstract, pe care mulți îl percep ca pe posibilitatea de a face *orice* dorești, *când* și *cum* dorești; este un *modus vivendi* și este un concept care implică, la rândul său, o multitudine de alte concepte, Snyder identificând 5 corelații majore cu acesta, în lipsa cărora comprehensiunea libertății este trunchiată, eronată, egoistă și dezastruoasă pe termen lung. Istoricul pornește de la ideea eminentemente simplă conform căreia libertatea este o valoare inerent și exclusiv umană, ea nu se aplică nici altor ființe, nici unor structuri și nici unor alte construcții instituționale și/sau ideologie. Un cangur nu poate fi liber, în virtutea faptului că este un cangur, de exemplu, deci, un animal – iar libertatea presupune conștiință și raționalitate. „Piața liberă” este, din nou, o sintagmă care disimulează și falsifică: piețele pot fi reglementate sau nereglementate, dar nu pot fi libere, doar oamenii pot fi liberi, iar faptul că am promovat aceste concepte care falsifică realitatea ne-a adus într-un punct extrem de periculos pentru omenire: „Piața liberă” există doar ca un slogan care acoperă contradicții fără sens și justifică intimidarea politică. În lume nu există și nici nu poate exista o piață liberă. Capitalismul fără norme și fără legi este o cucerire criminală. Dacă cineva îți invadează țara, îți ocupă casa, îți înrobește copiii și îți scoate rinichii la vânzare, aceasta este magia pieței nereglementate în plină desfășurare.

Piețele nu pot fi libere. Doar oamenii pot fi liberi. Libertatea este o valoare umană. Ea poate fi recunoscută și urmărită doar de